

**Vilnius
universitetas**

**Mykolas Romeris
universitetas**

Kraštovaizdžio ugdymo galimybės bendrosiose ugdymo programose

Vilnius, 2022 10 21

dokt. Šarūnas Gerulaitis (MRU)
doc. dr. Simonas Šabanovas (VU)

Kontekstai švietime

15 15min

Patvirtintos atnaujintos mokyklinės programos

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė Jurgita Šiugždinienė savo įsakymu patvirtino 44 programas. Iš viso atnaujintos 47 programos.

Prieš 2 savaites

15 15min

ŠMSM apie susitarimo dėl švietimo rezultatus: augo ...

Eur, rašoma Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pranešime žiniasklaidai. ... ugdymo srityje: atnaujinta priešmokyklinio ugdymo programa,...

Prieš 3 savaites

B Gargzdai.lt

Taupymo vėjus sukasi į rajono švietimo įstaigas

Mokykloje bus atnaujinta apšvietimo sistema ir įrengta mechaninė rekuperacinė vėdinimo sistema. Anot O. Sturonienės, šiuo metu sutaupyti...

Prieš 2 savaites

lė Lrytas

Patvirtintos pirmosios atnaujintos mokyklinės programos

Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje, kuri skirta 5–6 metų vaikams, išskirtos šešios ugdymosi sritys: gamtamokslinis ugdymas, kalbinis...

Prieš 1 mėnesį

Šio mėnesio ištraukos....

Kraštovaizdžio pažinimas

Nusakoma, kas yra kraštovaizdis... Lygina Europos geografinių zonų kraštovaizdžius...

Analizuojama žmogaus įtaka gamtinių ir kultūrinių kraštovaizdžių kitimui...

Urbanizacija ir kraštovaizdis???

Kaip mes mokysime kraštovaizdžio? (1)

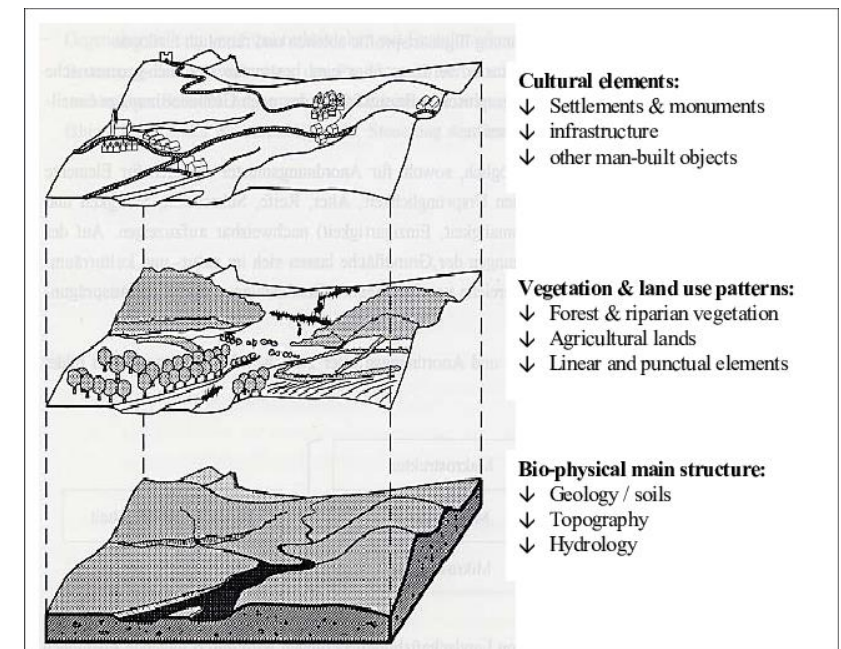
Praktikos darbai:

- Upelio tyrimas (6 kl.)
- Kraštovaizdžio tyrimas (7 kl.)
- Kiti 6-8 kl ir I ir II g. (9-10) kl.

Kraštovaizdžio struktūrą:

- Sferas
- Kraštovaizdžio elementai
- Natūralus ar žmogaus paveiktus kraštovaizdžius
- Geografines zonas???

Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius? Ar įmanoma atskirti?

Kaip mes mokysime kraštovaizdžio? (2)

Ar svarbiau kontekstai ir integralumumas?

TO DO

1. End Poverty

#WORLDSTODOLIST

TO DO

2. End world hunger

#WORLDSTODOLIST

TO DO

3. Deliver good health for all

#WORLDSTODOLIST

TO DO

4. Provide quality education for all

#WORLDSTODOLIST

TO DO

7. Supply clean energy for all

#WORLDSTODOLIST

TO DO

8. Create good jobs for all

#WORLDSTODOLIST

TO DO

9. Support sustainable infrastructure & innovation

#WORLDSTODOLIST

TO DO

10. Fight inequality

#WORLDSTODOLIST

TO DO

13. Tackle the climate crisis

#WORLDSTODOLIST

TO DO

14. Protect the ocean

#WORLDSTODOLIST

TO DO

15. Protect life on land

#WORLDSTODOLIST

TO DO

16. End conflict and corruption

#WORLDSTODOLIST

TO DO

5. Achieve gender equality

#WORLDSTODOLIST

TO DO

6. Ensure clean water and sanitation for all

#WORLDSTODOLIST

TO DO

11. Make cities sustainable

#WORLDSTODOLIST

TO DO

12. Create a waste free world

#WORLDSTODOLIST

TO DO

17. Get everyone involved in The World's To Do List

#WORLDSTODOLIST

Kas yra kraštovaizdis?

- Leidinys - *Geografijos metodika (K. Augulis), Kaunas, 1947 m.* Nurodoma - *žemėvaizdis arba kraštovaizdis* (landšaftas, peizažas). Pateikiamas žemėvaizdžių tyrimo planas.

Išskiria matomą (šviesa, žemės paviršiaus formos, augalai, gyvuliai, kultūriniai padariniai ir kiti matomi daiktai) ir *nematomą kraštovaizdį* (kvapas, triukšmas, nuotaika, pajautimas).

- *Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje (VLE) - kraštovaizdis, landšaftas, Žemės paviršiaus gamtinių* (paviršinių uolienu, pažemio oro, paviršinių ir gruntinių vandenu, dirvožemio, gyvųjų organizmų) ir (ar) *antropogeninių* (archeologinių objektų, žemės naudmenų, statinių, inžinerinių įrenginių ir informacinio lauko) *komponentų, susijusių medžiagiais, energetiniais ir informaciniais ryšiais, teritorinis junginys*; šią integraciją išreiškiantis įvaizdis. *Skiriamas gamtinis ir kultūrinis kraštovaizdis.*
- *Lietuvių kalbos žodyne - Kraštovaizdis yra aiškinamas, kaip gamtos vaizdas, reginys, peizažas*
- *Aiškinamasis geografijos terminų žodynas, 2021:*
Kraštovaizdžio sinonimai - žemėvaizdis, peizažas, kraštobūdis
Neteiktini terminai – landšaftas, kraštoveidis

Kraštovaizdis nacionaliniuose dokumentuose

2008 m. bendroji programa (pagrindinis ugdymas)	2011 m. bendroji programa (vidurinis ugdymas)	2016 m. geografijos valstybinio brandos egzamino programa	2022 m. bendroji programa (pagrindinis ir vidurinis ugdymas)
27 kartai (geografija, istorija, ekonomika ir verslumas)	11 kartų (tik geografijos programa)	1 kartas	33 kartai (geografija, istorija)

BP Pagrindinis ugdymas, 2008

7-8 klasė

Istorija

Apibūdinti Europos kraštovaizdžio bruožus viduramžiais.

Geografija

Skirti ir apibūdinti natūralius (pvz., savanos, stepės, dykumos, miško ir kt.) ir žmonių veiklos paveiktus kraštovaizdžius, aiškinasi jų kitimo priežastis.

Naudojantis geografinės informacijos šaltiniais, mokoma skirti Europos regionus ir nagrinėti jų bruožus: Baltijos šalių (kraštovaizdis, gyventojai, ūkio problemos); Šiaurės Europos (gamtos ypatumai, gamtos išteklių įsisavinimas; Vakarų Europos (kraštovaizdis).

9-10 klasė

Ekonomika ir verslumas

Nusakyti urbanizacijos ir kraštovaizdžio kaitos ryšį XIX a. Aiškinti pramonės įtaką aplinkai (tarša, kraštovaizdžio keitimas).

BP Vidurinis ugdymas, 2011

Bendrasis kursas

Įvardyti gamtinio komplekso (ekosistemos) komponentus, pateikti jų ryšių pavyzdžius. **Nurodyti skirtumus tarp gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžių.**

Išplėstinis kursas

Įvardyti gamtinio komplekso komponentus, pateikti jų pavyzdžių. **Nurodyti 3 skirtumus tarp gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžių.**

Geografijos VBE programa, 2016

Įvardyti gamtinio komplekso komponentus, pateikti jų ryšių pavyzdžių, **nurodyti skirtumus tarp gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžių.**

Pagrindinis ir vidurinis ugdymas, 2022

Pasiekimas	6 klasė	7–8 klasės	9–10 (I-II gimnazijos) klasės	11-12 (III-IV gimnazijos) klasės
Gamtinių ir visuomeninių sistemų sąryšingumo analizė. (B3)	Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius . Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdai bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui , nurodo kelias gamtos apsaugos priemones.	Įvardija, apibūdina ir paaiškina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, randa jų regioninius skirtumus ir paaiškina priežastis. Vertina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse.	Analizuoja, lygina ir vertina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei daro išvadas.	Analizuoja ir kritiškai vertina dabartiniame pasaulyje gamtinių ir visuomeninių procesų pokyčius. Probleminėms situacijoms spręsti pasiūlo sprendimo būdus, atsižvelgiant iš įvairių perspektyvų (asmeninės, lokals, nacionalinės, globalios).

Mokymo(si) turinys.

6 klasė	7 klasė	8 klasė
<p>23.6. Lietuvos kraštovaizdžiai.</p> <p>23.6.1. Kraštovaizdis. Nusakoma, kas yra kraštovaizdis. Susipažįstama su pagrindinėmis Lietuvos paviršiaus formomis ir jų išsidėstymu, jų susidarymas siejamas su paskutiniojo apledėjimo poveikiu.</p> <p>23.6.3. Lietuvos vidaus vandenys. Susipažįstama su Lietuvos vidaus vandenimis. Nagrinėjamos upyno dalys ir aiškinamasi, kaip tekančios upės prisideda prie kraštovaizdžio formavimo. Nagrinėjamas Lietuvos pajūrio kraštovaizdis, aiškinamasi, kaip kinta Baltijos jūros krantai. [...]</p>	<p>24.3. Europos gamtos ypatumai.</p> <p>24.3.4. Europos geografinės zonos. Mokomasi atpažinti ir lyginti skirtingus Europos geografinių zonų kraštovaizdžius, ieškoma priežasties ir pasekmės ryšių skirtingose Europos regionų vietose.</p> <p>24.5.2. Upės darbas. Susipažįstama su upės slėnio dalimis, tyrinėjama, kaip upės formuoja kraštovaizdį.</p> <p>24.7.2. Tiriamieji darbai. [...] kraštovaizdžio tyrimas) privaloma atlikti du tyrimus</p>	<p>25.3. Geografinės zonos ir jų aplinkos ūkinis naudojimas. 25.3.2. Žmogaus ūkinės veiklos poveikis aplinkai. Apibūdinamas gamtos sąlygų poveikis ir tinkamumas žemės ūkiui atskirose geografinėse zonose. Aiškinamasi, kaip žmonės naudoja išskirtinai nesvetingus gyvenimui kraštovaizdžius, įvertinama vandens svarba žemės ūkiui. [...] Analizuojamas žmogaus prisitaikymas prie gamtinių sąlygų ir įtaka gamtinių ir kultūrinių kraštovaizdžių kitimui, nurodomos ir vertinamos priemonės darniam teritorijų vystymui.</p> <p>25.5.2. Tiriamieji darbai. [...] kraštovaizdžio tyrimas) privaloma atlikti du tyrimus</p>

Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė (geografija)

28.6.8. Urbanizacija ir kraštovaizdis. **Analizuojamas globalizacijos poveikis urbanistiniam kraštovaizdžiui.**

Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė (istorija)

Lietuvos istorija:

27.4.6.2. Nagrinėjama LDK ūkio racionalizacija XVI a. ir jos įtaka kraštovaizdžiui.

Kraštovaizdis VBE užduotyse

25. Kurioms dviem kartoschemoje skaičiais 1–4 pažymėtoms teritorijoms būdingas nuotraukoje pavaizduotas kraštovaizdis?

- A** 1 ir 2
- B** 1 ir 4
- C** 2 ir 3
- D** 2 ir 4

<i>Atsakymų pasirinkimas (%)</i>					<i>Sunkumas</i>	<i>Skiriamoji geba</i>	<i>Koreliacija</i>
<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D*</i>	<i>Neatsakė</i>			
27,0	16,6	9,0	47,3	0,1	47,3	66,5	0,532

B šaltinis. Namibo dykumos kraštovaizdžiai

<https://en.wikipedia.org>

C šaltinis. Kuršių nerijos kraštovaizdžiai

<http://whc.unesco.org>

26.4. Įvardykite po du Namibo dykumos ir Kuršių nerijos kraštovaizdžius formuojančius veiksnius.

Juodraštis

Namibo dykuma:

.....

Kuršių nerija:

.....

Taškų pasiskirstymas (%)					Sunkumas	Skiriamoji geba	Koreliacija
0	1	2	3	4			
9,1	11,3	25,6	33,9	20,1	61,1	32,7	0,444

30 klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. Šiaurės Europos šalių kraštovaizdžiai.

1.

2.

3.

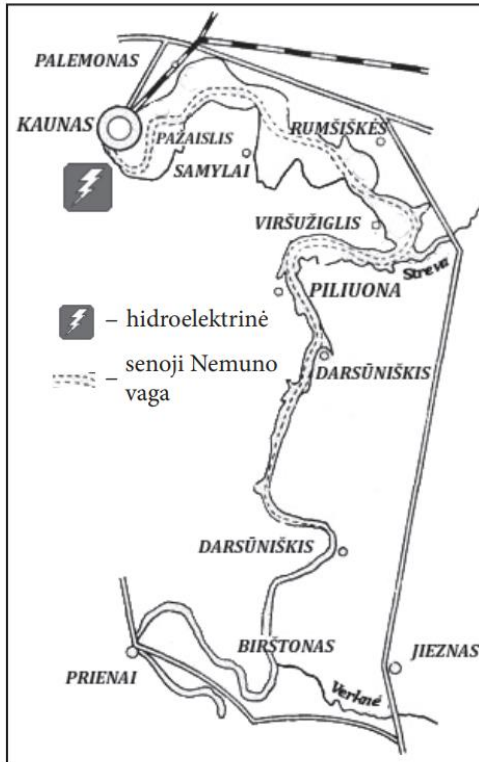
4.

30.3. Šiaurės Europos regione kraštovaizdžiai labai įvairūs ir kontrastingi. B šaltinyje esančiuose apskritymuose įrašykite A šaltinyje pateiktų kraštovaizdžių paveikslų numerius (1–4). Vienas apskritimas turi likti tuščias.

Taškų pasiskirstymas (%)					Sunkumas	Skiriamoji geba	Koreliacija
0	1	2	3	4			
24,7	21,3	33,1	7,2	13,7	41,0	11,9	0,586

A ŠALTINIS

B ŠALTINIS

1957 m., Nemuno slėnis

2012 m., Kauno marios

SOCIALINIAI MOKSLAI, 8 KLASĖ 2016 M. STANDARTIZUOTI TESTAI

3.1 Išnagrinėk šaltinius ir nurodyk priežastį, lėmusią toki kraštovaizdžio pasikeitimą (B šaltinis).

3.2 Įvardyk du neigiamus padarinius, kuriuos sukėlė Kauno marių suformavimas.

3.3 Įvardyk dvi Kauno marių panaudojimo žmogaus reikmėms galimybes.

Sunkumas Skiriamoji geba

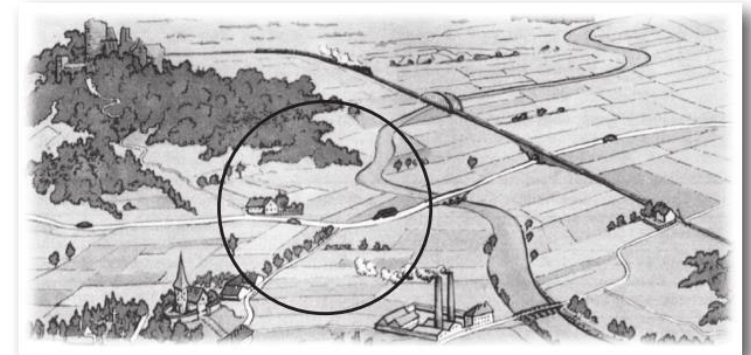
☐	☐	26,3	59,0
☐	☐	14,1	37,6
☐	☐	34,4	53,0

16

**SOCIALINIAI
MOKSLAI, 8 KLASĖ
2018 M.
STANDARTIZUOTI
TESTAI**

Šalia pilies, prie upės, A šaltinyje apibrėžtoje teritorijoje, norima įrengti aktyvią poilsio zoną turistams. Remdamasis šaltiniais atlik užduotis.

A ŠALTINIS

B ŠALTINIS (pokalbis)

***Turistė.** Būtų gerai eiti per laukus iki pat upės. Norėčiau čia iškylauti, susikurti laužą, pasistatyti palapinę. Būtų patogu ir automobilį šalia pastatyti.*

***Seniūnas.** Turiu įsitikinti, kad bus laikomasi taisyklių. Man rūpi išsaugoti gamtos grožį ir istorinį paveldą.*

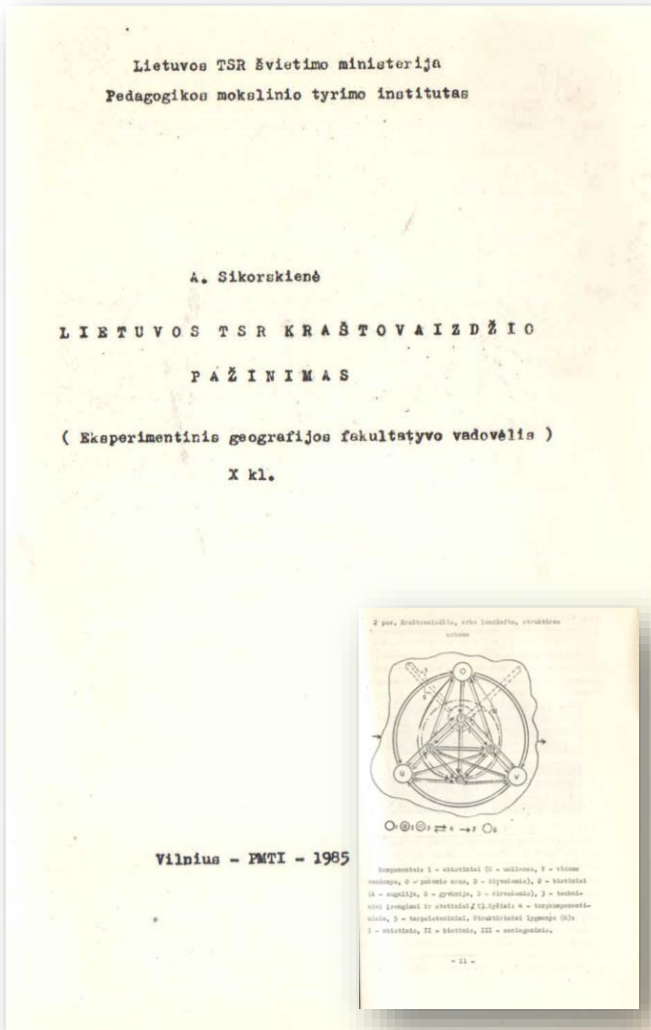
***Ūkininkas.** Nenoriu, kad čia būtų turistų. Jie vaikščios per mano žemę, baidys mano gyvulius.*

***Vietos gyventoja.** Mūsų gyvenvietėje ir taip labai daug mašinų tiek žiemą, tiek vasarą. Negaliu pakęsti triukšmo ir teršiamo oro.*

Užduotis	Sunkumas	Skiriamoji geba
1.1a Ką galima sužinoti apie šią vietovę iš A ir B šaltinių? Apie kraštovaizdį. 	26,6	36,1
1.1b Ką galima sužinoti apie šią vietovę iš A ir B šaltinių? Apie ekologinę situaciją.	38,0	45,4
1.1c Ką galima sužinoti apie šią vietovę iš A ir B šaltinių? Apie istorinio paveldo objektus.	32,0	51,3
1.2 Kuri iš pateiktų pokalbio dalyvių pozicijų rodo piliečio atsakomybę?	71,4	37,8
1.3 Kurio pokalbio dalyvių norų patenkinimas sukeltų ekologinę problemą?	70,2	56,3
1.4 Pasiūlyk sprendimus, kur būtų galima įrengti aktyviojo poilsio zoną turistams	29,7	38,2
1.5 Nurodyk bendruomenės narius, į kurių poreikius reikia atsižvelgti.	36,1	31,1
1.6 Tarkime, kad buvo tinkamai, atsižvelgiant į aplinkosaugos reikalavimus ir vietos bendruomenės poreikius, buvo įrengta aktyvi poilsio zona turistams šaltinyje A pažymėtoje vietoje. Prognozuok, kaip tokiu atveju galėtų keistis šios vietovės: kraštovaizdis ir gyventojų socialinė padėtis. 	21,6	35,7

Mokymo priemonės (1)

GAMTINĖ GEOGRAFIJA

Kraštovaizdžio priklausomybė nuo gamtinių ir antropogeninių veiksnių bei jų veiksnių tarpusavio sąveika pavaizduota schemoje:

KRAŠTOVAIZDIS

Lietuvos kraštovaizdžio pakeitimo laipsnis parodytas lentelėje:

Kraštovaizdis	Kraštovaizdžio pakeitimo laipsnis
Miško, pelkės, ežero	Nepakeistas arba mažai pakeistas
Laukų, pievų su pavienėmis sodybomis, kaimais, tvenkiniais	Vidutinis
Miestelių, miestų pakraščių	Didelis
Miestų centrų, gamyklų rajonų	Labai didelis

IŠVADOS

- Kiekvieno geografinio kraštovaizdžio pagrindas yra žemės paviršius. Nuo jo priklauso kraštovaizdžio struktūra, žmogaus ūkinė veikla.
- Kraštovaizdžio pobūdį daugiausia lemia:
 - gamtiniai veiksniai:**
 - paviršiaus uolienos ir reljefas,
 - vandens, dirvožemis, klimatas, augalija ir gyvūnija,
 - geografinė zona (horizontali ar vertikali);
 - žmonių veikla:**
 - ūkinis panaudojimas,
 - kultūrinis rekreacinis panaudojimas.

128

5.6 Kraštovaizdžiai

1 Kraštovaizdžio komponentai.

Keliaujant per Lietuvą, atsiveria vis kitokių vaizdų. Aukštumoje viena prie kitos spiečiasi miškingos kalvos, tarp jų mėlynojo ežerai. Lietuvos vidurio žemumoje, kiek akys užmato, plyti lygūs, žemės tūio kultūromis apėti laukai. Pietryčių lygumoje banguoją pušynais apaugusios žemyninės kopos. Tokie keliautojo matomus aplinkos vaizdus vadiname **kraštovaizdžiais**.

Kraštovaizdžio komponentai

Kraštovaizdyje pirmiausia atkreipiame dėmesį į stačiašlaites kalvas ir tarp jų vingiuojantį žvyrkelį, pastatus, juoduojantį mišką bei tyvuliuojantį ežerą (1 pav.). Tad labiausiai akį patraukia žemės paviršius, augalija, vandens ir žmogaus veiklos dariniai. Tai svarbiausi **kraštovaizdžio komponentai**. Žemės paviršius (reljefas, dirvožemis bei paviršinės uolienos), augalija ir vandens skiriami prie **gamtinių** kraštovaizdžio komponentų. Žmonių sukurti dariniai vadinami **antropogeniniais** kraštovaizdžio komponentais (gr. *antropos* – žmogus + *genos* – kilmė). Tai automobilių keliai, ryšių linijos, gyvenvietės, dirbami laukai ir ganyklos, pramonės įmonės, karjerai, turizmo bei rekreacijos objektai.

Kas formuoja kraštovaizdį?

Jau žinai, kad augalijos pobūdis priklauso nuo dirvožemio, kuris susidaro įrant augalų sukauptai organinei medžiagai, o daugelis jo savybių – nuo dirvodarinės uolienos. Reljefas lemia vandens telkinčių išsidėstymą, upių tėkmės greitį, slautų statumas – erozijos procesus. Judantis vanduo ardo ežerų ir upių krantus, tad keičia reljefą. Augalų šaknis sustvirtina paviršinį dirvos sluoksnį, drauge mažina eroziją. Paviršinis ir požeminis vanduo irgi labai svarbus augalams. Taigi gamtiniai kraštovaizdžio komponentai glaudžiai susiję (2 pav.).

Kraštovaizdį veikia ir kai kurie išoriniai veiksniai. Vienas iš svarbiausių – klimatas. Nuo jo priklauso augalija, metų laikų kaita, dūlėjimo ir erozijos procesų sparta, upių vandeningumas ir kt. Kraštovaizdį formuoja ir žmonės. Jie gali paveikti bet kurį iš komponentų: iškirsti mišką, suarti pievą, nukasti kalną ar patvenkti upę. Nuo šios įvairių komponentų sąveikos priklauso, koks kraštovaizdis susiformuoja.

Dauguma Lietuvos kraštovaizdžių žmonių veiklos smarkiai paveikti. Juos vadiname **kultūriniais kraštovaizdžiais**. Tačiau šalyje yra ir natūralių, **gamtinių kraštovaizdžių**, kurių dar nepaveikė žmonės (3 pav.).

124

Mokymo priemonės (2)

Aplinkos pažinimas ir tyrimai

Visos temos ▶ Pasiųpti matricą Mokytojo biblioteka

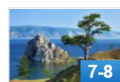
Titulinis > Temos > Natūralus ir žmogaus pakeistas kraštovaizdis

Natūralus ir žmogaus pakeistas kraštovaizdis (nr.: 46)

★ Įtraukti į Mano išrinktuosius

Nagrinėsite natūralaus ir žmogaus pakeisto kraštovaizdžio komponentus, išsiaiškinsite, kuo vieni kraštovaizdžiai skiriasi nuo kitų, kas juos formuoja ir keičia. Aiškinsitės, kaip skirtingų kraštovaizdžio komponentų kaita veikia aplinką. Išmoksitės skirti natūralų ir dirbtinį kraštovaizdžius, susipažinsite su kraštovaizdžių įvairove, jų apsauga.

Temos mokymosi objektai

Kraštovaizdžiai pasaulyje ir Lietuvoje

Nagrinėdami šią demonstraciją sužinosite, kas yra kraštovaizdis, kas ir kaip jį formuoja, kokie komponentai jį sudaro, kokie yra kraštovaizdžio tipai. Išsiaiškinsite pagrindines kraštovaizdžio kaitos priežastis, kokį poveikį gamtai daro žmogus, kodėl išskiriamos saugomos teritorijos.

Atsisųpti ★ Įtraukti į Mano išrinktuosius

Peržiūrėta: 570 +28 -96

Kraštovaizdžio samprata

Kursite minčių žemėlapi, padedantį apibendrinti žinias apie kraštovaizdį. Atlikdami užduotį prisiminsite, kaip skirstomas kraštovaizdis, kas jį kuria ir kokie komponentai jį sudaro.

Atsisųpti ★ Įtraukti į Mano išrinktuosius

Peržiūrėta: 339 +8 -8

Koks buvo, yra ir bus Ignalinos kraštas?

Sukursite komiksą apie tai, kaip pasikeitė vietovė, kurioje buvo pastatyta Ignalinos atominė elektrinė. Papasakosite, kokie nauji kraštovaizdžio komponentai atsirado, kaip jie pakeitė aplinką, kaip tai paveikė ir beveveikia gyvąją gamtą.

Atsisųpti ★ Įtraukti į Mano išrinktuosius

Peržiūrėta: 281 +2 -15

Užduočių lapas. Tyrinėju kraštovaizdžius

Atlikdami užduotis tirsite savo gyvenamosios aplinkos kraštovaizdžius, juos skirstysite pagal kraštovaizdžio komponentus. Prisiminsite saugomas Lietuvos teritorijas, aiškinsitės arčiausiai jūsų gyvenamosios vietos esančio nacionalinio parko ypatumus.

Atsisųpti ★ Įtraukti į Mano išrinktuosius

Peržiūrėta: 293 +2 -4

Įsivertinkite

Konferencija - Geografija: mokslas ir edukacija, 2019 m. gruodžio 6 d.

Pranešimai:

- [Klimato kaita. Kodėl dabar?](#) (.pdf). Prof. dr. Egidijus Rimkus, VU Geomokslų institutas
- [Kultūros pėdsakų maršrutų sudarymas geografiniais ir suaugusiųjų neformalaus mokymo metodais](#) (.pdf). Dr. Eduardas Spiriajevas, Klaipėdos universitetas
- [Vakarų Lietuvos jaunimo pritraukimas į Klaipėdos miestą: situacija ir perspektyvos](#) (.pdf). Dr. Daiva Verkulevičiūtė-Kriukienė, Aušra Naujokienė, Klaipėdos universitetas
- [Geografinės 2020-ųjų metų LRS rinkimų aktualijos](#) (.pdf). Dr. Rolandas Tučas, VU Geomokslų institutas
- [Negyvenamų teritorijų sklaida Lietuvos kaimo vietovėse](#) (.pdf). Simona Ščerbinskaitė, dr. Edis Kriaučiūnas, Lietuvos socialinių tyrimų centras
- [Naujausi kraštovaizdžio įvairovės tyrimai valstybiniuose parkuose](#) (.pdf). Prof. habil. dr. Paulius Kavaliauskas, VU Geomokslų institutas
- [Kraštovaizdžio sampratos ugdymas geografijos pamokose](#) (.pdf). Dr. Giedrė Godienė, VU Geomokslų institutas
- [Švietimas kuriamos Nacionalinės pažangos programos kontekste](#) (.pdf). Ričardas Ališauskas, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
- [Ugdymo turinio atnaujinimas: nauji tekstai ir kontekstai](#) (.pdf). Šarūnas Gerulaitis, Nacionalinė švietimo agentūra, „Sokratas“ progimnazija
- [Knygos pristatymas. „Žemė prašo nepamiršti vardų“](#) (.pdf). Dr. Filomena Kavoliūtė, VU Geomokslų institutas

Mokymo priemonės (3)

LIETUVOS KRAŠTOVAIZDŽIO ĮVAIROVĖ

1/2013

KRAŠTOVAIZDŽIO PAŽINIMO PRADŽIA

Vilnius, 2013

	Didaktiniai tikslai	Įrankių pavyzdžiai	Įvertinimas
1	Kraštovaizdžio elementų ir jų tarpusavio ryšių pažinimas (kraštovaizdžio unikalumo pažinimas)	Ekskursija, piešimas, eskizai, pasakojimai (žodiniai ir rašytiniai), fotografija, dėlionės, grupinės diskusijos, žemėlapiai, GIS	Skirtingų technikų naudojimas; Galimybė identifikuoti ir atvesti nenuolatinius elementus ir ryšius
2	Kraštovaizdžio galimybių sukelti jausmus ir emocijas pažinimas (kraštovaizdžio emocinis pažinimas)	Ekskursija, tekstai (proza ir poezija), diskusijų grupės, interviu su skirtingais žmonėmis, įvairių meninių technikų naudojimas	Jausmų perteikimas tekstu, piešiniais, drama ir pan.
3	Kraštovaizdžio aiškinimas, susijęs su ryšių tarp jo gamtinių ir kultūrinių elementų atskleidimu	Tiriamoji veikla – bibliografinė analizė, senieji ir dabartiniai žemėlapiai, aerofotografija, statistiniai, ekonominiai duomenys, archyvai, GIS, internetas, ekspertų interviu	Ryšių tarp hipotezės ir valdymo, kai kurių priešastinių grandinių suvokimas. Užtikrinimo įgyjimas
4	Kraštovaizdžio pokyčių supratimas, jo istorija; ateities pokyčių įsivaizdavimas ir planavimas	Senųjų žemėlapių ir vaizdų aprašymai, interviu su senais žmonėmis (tarp jų – seneliais), diskusijų grupės, kraštovaizdžio planų rengimas, fotomontažai, istorijų pasakojimas apie praeitį ir ateitį	Kraštovaizdžio pokyčių trukmės supratimas; Veiksnių apmąstymas ir suvokimas, ką būtų teisinga daryti

	Mokymas apie kraštovaizdį	Mokymas kraštovaizdyje	Mokymas kraštovaizdžiui
Tikslai	Kraštovaizdžio ir jo kaitos dinamika bei procesai	Mokymas matyti; Mokymas mokyti; Įgyti praktinių tyrimo gebėjimų; Įgyti ar pritaikyti bendrąsias kompetencijas)	- Žinios; - Motyvacija; - Etnis aktyvumas; - Identiteto įtvirtinimas; - Naujų kompetencijų atsiradimo galimybė; - Tvarumo, performavimo įgūdžiai; - Atsakomybės prisiėmimas
Vyraujantys požūriai	Instrukcinis	Kognityvus, neišskiriant estetinių ir socialinių dimensijų	Integruotas modelis: - Kognityvus; - Emociškai motyvuotas; - Etiškas; - Estetiškas; - Dalyvaujant bendruomenėje
Didaktinės nuorodos	Padėti vaikams įgyti tikrų žinių apie kraštovaizdį (suzinoti)	Kraštovaizdis kaip didaktinis tarpininkas: lauko tyrimuose, atskirų dalykų žiniose	Įgyti žinias, įgūdžius ir vertybes (tiesiog žinoti; žinoti, kaip būti; žinoti, kaip veikti)
Siūlomas kontekstas	Mokykla ir tolesnis vystymasis	Mokykla ir tolesnis vystymasis	Visur ir visą gyvenimą
Pastabos	Žinių nepakanka tam, kad žinotum, kaip būti ir kaip veikti	Kraštovaizdžio, kaip išteklių, naudojimas, pradinė tarpdisciplininių žinių atskaityta	Kraštovaizdis, kaip pasirinkimas, orientuojantis į: - Žinias; - Emocijas; - Viltis; - Elgesį

Pagal Zonato Orlandini, 2007

Kraštovaizdžio mokymas – tai teorijos ir praktikos mokymas vienu metu, ugdamas žinias, ir emocijas

	Žinių sritis	Emocinė sritis	Veiksnių sritis
Ikiemancipacinis (lygiateisiškumo įgavimo) lygis	Žinios	Priėmimas	Imitavimas
	Supratimas	Atsakas	Tvarkymas
	Pritaikymas	Vertinimas	Įvaldymas
Augantis mokymosi internalizavimas (vertybių perėmimas)	Analizė	Organizavimas	Įsipareigojimas
	Sintezė		Charakterizavimas
	Vertinimas		

Pagal Pedroli ir Van Mansvelt, 2002

Iššūkis: Karoliniškių kraštovaizdžio draustinio vertybės: 1 klasė per 1 valandą, kai draustinis šalia su geografijos mokytoja Vida Turbiene ir Karoliniškių gimnazijos 9-okais

**Vilniaus
universitetas**

**Mykolo Romerio
universitetas**

KONTAKTAI

dokt. Šarūnas Gerulaitis

sarunas.gerulaitis@gmail.com

doc.dr. Simonas Šabanovas

+370 616 40 675

simonas.sabanovas@gf.vu.lt